

SAMEN BESLISSEN VAN MEERWAARDE VOOR RE-INTEGRATIEPROCES

Bij de gemeente Arnhem werken re-integratieprofessionals volgens de methode Samen Beslissen. Een methode die door TNO samen met de gemeente Arnhem is ontwikkeld en momenteel wordt toegepast binnen het domein Werk & Inkomen. Samen Beslissen biedt mogelijkheden om de samenwerking tussen re-integratieprofessionals en cliënten te verbeteren. Het kan cliënten motiveren, in beweging krijgen én zorgt ervoor dat professionals met meer plezier hun werk doen. Hier vertelt Nancy Willems, coördinator Verandering bij de gemeente Arnhem, hoe het ontwikkelen en implementeren van Samen Beslissen in zijn werk gaat en wat het oplevert.

“We werkten al met TNO samen toen het idee voor het toepassen van de methode Samen Beslissen binnen het domein van Werk & Inkomen voorbij kwam. TNO wilde deze nieuwe methode (zie kader ‘Samen Beslissen: vanuit de zorg naar Werk & Inkomen’) gaan ontwikkelen en wij waren er, ondanks dat we in een reorganisatie zaten, enthousiast over. Samen Beslissen past bij onze visie om de inwoner centraal te stellen. Daarbij was belangrijk dat het niet om een enorme ommezwaai of het implementeren van een totaal nieuwe werkwijze gaat. Eén van de succesfactoren is wat mij betreft dat het juist het doorvoeren van kleine aanpassingen behelst. Een tweede succesfactor is dat we de methode volledig hebben geïntegreerd met de manier waarop we al werken. Zo zijn we met TNO gaan kijken hoe we, via het ontwikkelen van een Samen Beslissen-stappenplan, ook de methodische werkwijze steviger neer konden zetten. Daarbij hebben we het geïntegreerd met het integratief gedragsmodel, dat goed aansluit op hoe we in Arnhem willen werken”, vertelt Nancy Willems.

Samen Beslissen: vanuit de zorg naar Werk & Inkomen

Samen Beslissen is een methode die ontwikkeld is in de zorg. Binnen de zorg heeft samen beslissen – ook wel ‘shared decision making’ genoemd – inmiddels zijn waarde bewezen. Het uitgangspunt van deze methode is gelijkwaardigheid: zowel de arts als patiënt beschikken over informatie die relevant is om tot de juiste behandelkeuze te komen. De arts heeft kennis over ziekten en de beschikbare behandelingen, de patiënt kent zijn of haar voorkeuren, behoeften en leefsituatie. Samen Beslissen leidt tot een keuze die beter aansluit bij de voorkeuren en behoeftes van patiënten. Patiënten die samen met hun arts beslissen over welke zorg zij ontvangen, zijn beter geïnformeerd, tevredener, gemotiveerder, hebben meer gevoel van autonomie over het proces en meer realistische verwachtingen. Bovendien is de therapietrouw hoger.

Zou Samen Beslissen niet ook een veelbelovende aanpak kunnen zijn binnen het domein Werk & Inkomen, bij de begeleiding van cliënten? TNO denkt, op basis van interviews met re-integratieprofessionals en cliënten bij diverse gemeenten, van wel. Een re-integratieprofessional en diens cliënt hebben immers ook allebei unieke en waardevolle informatie: de één is expert op het gebied van Werk & Inkomen en heeft inzicht in beschikbare keuzemogelijkheden die er zijn om een doel te bereiken, de ander op het gebied van zijn/haar situatie en voorkeuren. Daarom heeft TNO samen met de gemeente Arnhem de methode Samen Beslissen ontwikkeld en wordt het momenteel geïmplementeerd binnen het domein Werk & Inkomen.

Co-creatie

“Samen met TNO hebben we handreikingen en ondersteunende materialen ontwikkeld voor de re-integratieprofessionals én voor de cliënten om daarmee samen tot beslissingen in de praktijk te komen. Hierbij is een ontwikkelgroep bestaande uit onze re-integratieprofessionals, onderzoekers van TNO én cliënten betrokken. Helaas was het de afgelopen twee jaar door COVID-19 lastiger om dingen fysiek in groepen samen te doen. Dan hadden we cliënten nog actiever kunnen betrekken bij de ontwikkeling”, legt Willems uit.

Momenteel bevindt het project zich in de implementatiefase. Er zijn al 20 professionals getraind in Samen Beslissen en momenteel wordt de rest van de re-integratieprofessionals getraind. Bovendien

wordt gekeken hoe we Samen Beslissen kunnen integreren in bestaande overleggen en nieuwe initiatieven. Willems: “Zo willen we Samen Beslissen integreren in bestaande overleggen, zoals casuïstiekbesprekingen en caseloadgesprekken en willen wij graag de landelijke instrumentengids Eva voor cliënten gaan gebruiken, dit zou mooi aansluiten op Samen Beslissen en elkaar versterken.”

Stappen Samen Beslissen – Werk & Inkomen

Samen Beslissen bestaat in Arnhem uit de volgende zeven stappen, beschreven in de handreiking voor de re-integratieprofessional

1. Voorbereiden & Informeren: Informeer de cliënt expliciet dat hij of zij meebeslist over zijn/haar traject naar werk of participatie. Stem verwachtingen af en inventariseer wat de cliënt nodig heeft. Veel cliënten geven aan niet te weten dat zij mee mogen beslissen, het helpt daarom om dit expliciet te benoemen.
2. Persoonlijke situatie & inventarisatie: Probeer een zo compleet mogelijk beeld van de cliënt te krijgen en toets of de cliënt zich herkent in jouw beeld.
3. Drijfveren & beweegredenen: Achterhaal hoe en waardoor iemand in beweging komt en wat iemand tegenhoudt.
4. Doel bepalen: Bepaal gezamenlijk het doel op het gebied van werk en/of participatie. Toets de haalbaarheid van het doel en knip eventueel op in kleinere stappen en subdoelen.
5. Keuzemogelijkheden: Zet de passende trajecten of interventies naast elkaar en bespreek samen met de cliënt deze keuzemogelijkheden en sta bewust stil bij wat dit betekent voor de inwoner in zijn/haar persoonlijke situatie.
6. Samen beslissen: Bepaal samen met de cliënt wat het beste past bij diens situatie en maak concrete afspraken en neem die op in het doel-actieplan.
7. Evaluatie: Bespreek in een vervolgspraak de ervaringen van de cliënt over het traject, waar hij/zij nu staat en of er reden is om het doel of traject bij te stellen. Doorloop zo nodig weer stap 3 tot en met 7.

Het opbouwen en onderhouden van een relatie met de betrokken cliënt is voor elke stap essentieel. “Gelijkwaardigheid, naast de cliënt staan en handelen vanuit vertrouwen vormen de basis. Daarnaast wordt bij Samen Beslissen niet iets totaal anders gedaan, maar ligt het accent op drie kernpunten:

- Bij het begin van het gesprek of contact vertellen we de cliënt expliciet dat hij/zij meebeslist;
- We bespreken verschillende keuzemogelijkheden om het doel te bereiken en van die mogelijkheden bespreken we de voor- en nadelen;
- Cliënt en re-integratieprofessional beslissen samen over het meest passende traject.”

Bewegen in de organisatie en bij inwoners

“Het is mooi om te merken dat er beweging komt in de organisatie. Ik heb het gevoel dat we steeds meer grip krijgen op de vaak lastige praktijk, om mensen die vaak lang in de bijstand zitten weer in beweging te krijgen. Er komt steeds meer vertrouwen in dat als je meer tijd neemt om mensen te motiveren, dit meer duurzaam werkt. Ik kan Samen Beslissen andere gemeenten dan ook van harte aanraden! Zoals gezegd haalt Samen Beslissen niet je hele werkwijze overhoop, maar het helpt je met subtiele aanscherpingen je werkwijze eenduidiger toe te passen. De re-integratieprofessionals die al in de pilotfase in Samen Beslissen zijn getraind zijn dan ook enthousiast. Volgens de re-integratieprofessionals die zijn getraind in Samen Beslissen heeft de methode een positief effect op hun relatie met cliënten, de motivatie, eigen regie en opkomst van cliënten en de kwaliteit van de gesprekken met cliënten. Daarnaast geven professionals aan dat Samen Beslissen ze houvast biedt, leidt het volgens hen tot betere resultaten (duurzame uitstroom) en meer commitment van de cliënt. Zo geeft één van de re-integratieprofessionals aan: “Door de ruimte te krijgen om samen te beslissen met de cliënt verlopen trajecten soepeler, heb ik meer uitstroom, zijn cliënten meer tevreden en gemotiveerd. Ook heeft het positief effect op de duurzaamheid van de uitstroom”. De getrainde re-integratieprofessionals scoren daarnaast in de vragenlijst beter op belangrijke aspecten als: ‘ik zie resultaat van mijn werk’, ‘ik haal voldoening uit mijn werk’ en ‘ik doe mijn werk met plezier’. Voor

zover we dat nu kunnen meten zijn deelnemende cliënten ook tevreden. Dat ene zinnetje ‘Jij beslist ook mee!’ heeft groot effect. Het is duidelijk dat mensen beter weten welke stappen ze gaan nemen. Of ze ook daadwerkelijk hun traject beter afmaken, meer achter hun keuzes staan en minder snel terugkomen moet in de toekomst blijken. We verwachten van wel omdat ze veel meer betrokken zijn en de ruimte krijgen om te kiezen hoe het traject vorm krijgt”, stelt Willems.

DOE JIJ MET ONS MEE?

TNO werkt graag samen met gemeenten aan het verder ontwikkelen en implementeren van de methode Samen Beslissen. Ben je geïnteresseerd? Neem dan contact met ons op.